

drabbades av alzheimer

ANHÖRIG. Olof Arvidsson berättar att hustrun under hela sjukdomsperioden behöll sitt jämna humör och aldrig gav uttryck för någon djupare oro eller depression.
Foto: CHRISTIAN ÖRNBERG

STORT MÖRKERTAL

- Omkring 160 000 människor i Sverige lider av en demenssjukdom. 10 000 av dem är under 65 år. Tillsammans med närstående och anhöriga berörs närmare en miljon människor.
- Man räknar med att 25 000 personer insjuknar varje år. Men mörkertalet är stort. Enligt socialstyrelsen kommer mellan 250 000 och 270 000 personer att vara drabbade av en demenssjukdom år 2050.
- I världen lever i dag 47 miljoner med en demenssjukdom. Tio miljoner insjuknar varje år. En person var tredje sekund.
- Alzheimer står för cirka 60 procent av samtliga fall av kognitiva hjärnsjukdomar i Sverige. Sjukdomen gör att hjärnvävnad gradvis förstörs då nervceller börjar förtvina och dö i onormal omfattning. Hela storhjärnan drabbas.
- Alzheimers sjukdom har ett utdraget förlopp under i allmänhet fyra till tio år. Symptomen kan i tidig fas lindras, men förloppet går inte att hejda.
- I slutfasen tillkommer grava kroppsliga symptom, där andra sjukdomar ofta tillstöter. Vårdbehovet är totalt.
- Cirka 94 000 personer med demenssjukdom bor i egen lägenhet/villa.
- Cirka 66 000 bor på demensboende eller andra särskilda boenden.
- Den totala samhällskostnaden för demenssjukdomar uppgår till närmare 65 miljarder kronor. Kommunerna svarar för 50 miljarder, där särskilt boende och hemtjänst utgör de största posterna.
- I dag bedrivs en livaktig alzheimersforskning, men för närvarande finns inga botemedel mot sjukdomen, som till slut leder till döden.

Källor: Svenskt Demenscentrum, Demensförbundet, Alzheimer Sverige, Alzheimerfonden

efter demensdiagnosen: "Hennes glädje bara försvann"

nen och tyckte det var skönt att hon i alla fall inte hade en cancer tumör i hjärnan.

– Hon fick mig och barnen att "gilla läget", eller åtminstone göra det bästa möjliga av det.

Olof och Marianne träffades 1965. Han var då 20 och hon 18 år. Olof kommer från Öland och studerade tillfälligt på en lantbruksskola i Hammenhög. Mariannes familj var jordbrukare i grannorten Borrby på Österlen.

De blev blyxtförälskade och gifte sig fyra år senare.

– Sedan hängde vi ihop jämt. Man kan utan överdrift säga att det var ett mycket lyckligt äktenskap och en lycklig familj med två barn, konstaterar Olof.

Tacksam för stödet

I den turbulens av känslor som uppstod i samband med diagnosen 2011 ingick också smärtsamma självförebåelser och samvetsqual:

– Man kunde ju önska att man

varit mer lyhörd tidigare, säger Olof.

– Efteråt såg jag ju förklaringar till allt som inte riktigt fungerat hos Marianne, allt som man kanske borde förstått och bemött på ett annat sätt. Men det var inte lätt.

– Marianne var ju fortfarande medveten, bra på att omformulera sig när orden tröt, bra på att skärpa sig och låtsas att allt var ok.

Olof är tacksam över det stöd han och Marianne fick av kommunen. En Silviasyster avdramatiserade situationen. Hon och andra kontaktpersoner ställde upp för samtal och tröst, men också praktisk vägledning i vardagen.

– Vi anpassade hemmet helt efter hur Mariannes tillstånd utvecklades, hur hennes intellektuella funktioner försvagades.

Språket tunnades ut

Det kunde gälla innehålls-

fotografier på köksluckor och garderober, timer till spisen, larmband och andra hjälpredskap.

Successivt försämrades Mariannes möjligheter att delta i hemarbetet, att kommunicera och att ta hand om sig själv.

– Allt som varit hennes signum, hennes glädje och entusiasm bara försvann, minns Olof.

Trädgårdsskötsel, matlagning, omsorgen om nära och kära, vänkontakter: Det fanns inte längre i Mariannes värld. Inte heller någon tidsuppfattning. Språket tunnades ut och tystnade.

Hon kände inte längre igen sina barn och barnbarn.

Men med Olof umgicks hon gärna. Också Silviasystern Marie var en bekant och kär gäst i hemmet.

Vi var lyckligt lottade och fick fina sista år, trots sjukdomen.

– Jag fick avlastning i bostaden när jag var tvungen att fara bort på uppdrag. Marianne provade även korttidsboenden. Det gick utmärkt. Och hon trivdes på dagverksamheten.

"Kärleken var stark"

Olof berättar att hustrun under hela sjukdomsperioden behöll sitt jämna humör och aldrig gav uttryck för någon djupare oro eller depression.

– Jag vet ju att det ofta kan var mycket besvärligare med förtvivlan, aggressioner och ångest. Vi var lyckligt lottade och fick fina sista år, trots sjukdomen, säger Olof.

– Kärleken och närheten var stark in i det sista.

2015 gick det inte längre att vårda Marianne i hemmet. Hon behövde tillsyn dygnet runt och hade helt tappat greppet om sin

personliga skötsel.

– Hon fick det bättre på Bellevuehemmet, som ligger alldeles i närheten. Personalen hade tagit del av hennes levnadsberättelse, som vi skrivit ner.

– Och de använde sig verkligen av den. De plockade fram episoder från uppväxten, reseminnen fotografier och sånger som hon ibland kände igen och lyste upp inför, säger Olof.

– Och så kom jag på täta besök. Vi satt mest, höll varandras händer och mötte varandras blickar. Det var fridfullt och jag är säker på att hon mådde bra.

Mariannes ätfunktioner och hostreflexer slutade fungera, hon tynade sakta bort. Barnen kom ner från Västerås och Stockholm.

Olof flyttade den sista veckan till henne på boendet och fanns vid hennes sida när hon stilla somnade in på kvällen 6 november 2018.

Lars Klint
lars.klint@kvp.se

SE SKILLNADEN PÅ 5 TIDIGA TECKEN PÅ ALZHEIMERS SJUKDOM OCH NATURLIGT ÅLDRADE

5 TIDIGA VARNINGSTECKEN PÅ ALZHEIMERS

- ✓ Att få dåligt omdöme och problem med beslutsfattande.
- ✓ Oförmåga att ta hand om sina pengar.
- ✓ Inte veta vilken årstid eller säsong det är.
- ✓ Få problem att upprätthålla ett samtal.
- ✓ Försöker använda välbekant föremål men kommer inte ihåg vad det ska användas till.

Tecken på Alzheimers: Oförmåga att ta hand om sina pengar.

NATURLIGT ÅLDERSRELATERADE FÖRÄNDRINGAR

- ✓ Att ibland fatta ett dåligt beslut.
- ✓ Missa en räkning ibland.
- ✓ Glömma vilken dag det är och komma på det lite senare.
- ✓ Ibland tappa några ord.
- ✓ Glömma namn och tappa bort saker då och då.

Källa: Hjärnfonden.se

Naturligt åldrande: Glömma vilken dag det är och komma på det senare. Foto: COLOURBOX